Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань для всіх галузей знань
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність для всіх спеціальностей
(код і назва спеціальності)

освітня програма для всіх освітніх программ
(код і назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2021

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньо-професійної програми
_____
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою української мови та літератури
протокол № _6___ від 12.01.2021 р.
Завідувач кафедри
_____ А. О. Колесников
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова ради з якості вищої освіти факультету
_____ _Н.О.Гончарова
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Делюсто М. С., к. філол. н., доцент кафедри української мови та літератури

Рецензенти програми: Топчий Л. М., к. філол. н., доцент кафедри української мови та літератури

© Делюсто М. С., 2021
© ІДГУ, 2021

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів: 4	*Лекції*:	
	26	*6*
Модулів: 1	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин: 120		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: третій	*Лабораторні заняття:*	
Семестр: 3-8	*Семінарські заняття*:	
	22	*6*
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 4 - самостійна робота: 4	*Консультації:*	
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік		
Мова навчання: українська	*Самостійна робота:*	
	72	*108*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни *«Культура мовлення та педагогічна етика»* є комунікативно-риторичні якості фахового українського мовлення, основні поняття та категорії педагогічної етики.

Метою викладання навчальної дисципліни «*Культура мовлення та педагогічна етика»* є підвищення та вдосконалення рівня культури мовлення майбутніх фахівців, формування в них моральних цінностей педагогічної діяльності, оволодіння знаннями з основ професійної етики та навичкам їх реалізації в професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: українська мова, ділова українська мова, практикум з української мови, педагогіка, психологія.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивченням курсу зумовлено використання інформації теоретичного та прикладного характеру зі вступу до мовознавства, сучасної української літературної мови, стилістики, риторики, педагогіки, психології, етики.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати такі результати навчання:

1. Знання:

- теоретичні відомості про культуру мовлення як лінгводидактичну дисципліну;
- комунікативно-риторичні якості мовлення;
- особливості професійного спілкування;
- мовленнєвий етикет;
- орфоепічні, граматичні, лексичні аспекти професійного мовлення;
- основні категорії педагогічної етики;
- сучасні вимоги до професійно-моральних якостей педагога;

- моральні проблеми педагогічної діяльності.

2. Уміння:

- володіти комунікативно-риторичними якостями мовлення, мовленнєвими етикетом;
- використовувати засоби досягнення правильності, точності, чистоти, виразності, доречності, різноманітності та багатства українського мовлення;
- володіти різними видами усного монологічного та діалогічного спілкування, готуватися до публічного виступу;
- формувати особисте бачення педагогічної ситуації й самостійного визначати морально-етичні шляхи її розв'язання;
- дотримуватися вимог педагогічного етикету в практичній діяльності;
- бути готовими до особистісно-значущої позитивної мотивації професійно-педагогічної
- діяльності, створення власного педагогічного досвіду.

3. Комунікація:

- використовувати набуті знання у професійному спілкуванні;
- бути підготовленим для фахової комунікації із представниками різних ділових та наукових кіл.

4. Автономність та відповідальність:

- відповідати сучасним вимогам до організації навчального процесу в основній та старшій школі, поширювати кращий досвід професійної діяльності;
- виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків;
- переглядати результати власної праці та визнавати власну відповідальність за свої вчинки.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Тема 1. *Загальні поняття культури мовлення*	4	2	2	-	-	6	2	2	-			8
2.	Тема 2. *Комунікативно-риторичні якості мовлення*	4	2	2	-	-	6	-	-	-			8
3.	Тема 3. *Орфоепічна правильність українського мовлення*	4	2	2	-	-	6	2	-	2			8
4.	Тема 4. *Засоби досягнення точності та чистоти українського мовлення*	4	2	2	-	-	6	-	-	-			8
5	Тема 5. *Граматична правильність українського мовлення*	4	2	2	-	-	6	2		2			8
6.	Тема 6. *Логічність мовлення*	4	2	2	-	-	6	-	-	-			8
7.	Тема 7. *Етикет мовленнєвого спілкування*	4	2	-	-	-	6	-	-	-			8
8.	Тема 8. *Культура публічного монологічного*	4	2	2	-	-	6	2	2	-			8

	мовлення												
9.	Тема 9. *Культура діалогічного мовлення*	4	2	2	-	-	6	-	-	-			8
10.	Тема 10. *Загальні засади педагогічної етики*	4	2	2	-	-	6	2	2	-			8
11.	Тема 11. *Моральна свідомість особистості педагога*	4	2	2	-	-	6	-	-	-			8
12.	Тема 12. *Основні категорії педагогічної етики*	4	2	2	-	-	2	2		2			8
13.	Тема 13. *Моральні проблеми педагогічної діяльності*	2	2	-	-	-	2	-	-	-			8
Проміжний контроль							2						4
Разом:		48	26	22			72	12	6	6			108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Загальні поняття культури мовлення

Мова і культура. Поняття про культуру мовлення. Поняття «культури мови». Культура мовлення як лінгводидактична наука. Чинники формування культури мовлення. Мовна освіта. Мовне виховання. Мовленнєва поведінка. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовна норма як лінгвістична категорія. Поняття загальномовної норми української мови. Літературна мова і норма. Типи літературної норми. Стильова норма. Стилістика мови і стилістика мовлення.

Тема 2. Комунікативно-риторичні якості мовлення

Особливості усного мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення. Функціональні різновиди мовлення. Комунікативно-риторичні якості мовлення. Історія вивчення та визначення комунікативно-риторичних якостей мовлення. Правильність як основна комунікативна ознака мовлення. Змістовність і точність. Чистота мовлення як комунікативна ознака. Умови досягнення чистоти мовлення. Засоби творення доречності. Різновиди доречності: стильова, контекстуальна, ситуативна та особистісно-психологічна. Багатство та різноманітність мовлення. Виразність мовлення.

Тема 3. Орфоепічна правильність українського мовлення

Основні правила української вимови. Милозвучність української мови. Правила евфонічності. Словесний наголос. Наголошування іменників. Наголошування прізвищ. Наголошування прикметників. Наголошування числівників. Наголошування займенників. Наголошування дієслів. Фразовий наголос.

Тема 4. Засоби досягнення точності та чистоти українського мовлення

Лексичні норми. Точність мовлення. Точність слововживання. Причини порушення смислової точності мовлення. Синоніми. Пароніми. Чистота мовлення. Просторічні слова. Соціальні і територіальні діалектизми. Поняття «суржик». Поняття фразеологічної норми. Порушення точності фразеологізмів.

Тема 5. Граматична правильність українського мовлення

Словотвірні норми. Особливості творення прикметників. Нормативність творення відтопонімних слів. Морфологічні норми іменника. Нормативність уживання форм роду, числа та відмінка іменників. Нормативність уживання граматичних форм прикметників.

Нормативність уживання граматичних форм числівника. Нормативність уживання граматичних форм займенника. Нормативність уживання граматичних форм дієслова. Порушення норм у вживанні прийменників. Синонімія прийменникових конструкцій. Синтаксичні норми. Порядок слів у реченні. Координація присудка з підметом. Керування в українській мові. Використання однорідних членів речення, вставних і вставлених конструкцій. Використання складних речень у мовленні.

Тема 6. Логічність мовлення

Логіка як метод переконання аудиторії. Закони логіки. Основні правила логічного наголосу. Логічні паузи. Логічна композиція. Основні види логічних помилок. Емоційні моменти промови. Мистецтво сполучати логічне та емоційне. Виразність і техніка мовлення. Умови виразності та шляхи її підвищення. Техніка усного мовлення.

Тема 7. Етикет мовленнєвого спілкування

Мовна етика. Мовленнєвий етикет. Види мовленнєвого етикету. Привітання. Звертання. Етикетні формули. Евфемізація мовлення. Перебивання. Ви-спілкування. Ти-спілкування. Прощання.

Тема 8. Культура публічного монологічного мовлення

Сутність і специфіка публічної монологічної мови. Історія публічної мови. Родово-жанрова диференціація сучасної монологічної публічної мови. Підготовка промови. Структура професійної публічної промови. Виголошення публічної промови.

Тема 9. Культура діалогічного мовлення

Сутність і специфіка діалогічного мовлення. Ділова бесіда як різновид професійної діалогічної мови. Телефонна розмова. Суперечка – основа професійної дискутивно-полемічної мови.

Тема 10. Загальні засади педагогічної етики

Моральна культура і духовна творчість педагога. Джерела педагогічної етики. Предмет, структура, функції і завдання педагогічної етики.

Тема 11. Моральна свідомість особистості педагога

Структура моральної свідомості особистості педагога. Принципи педагогічної моралі. Принцип педагогічного гуманізму. Принцип педагогічного оптимізму. Принцип колективізму. Принцип громадянськості та патріотизму.

Тема 12. Основні категорії педагогічної етики

Загальна характеристика категорій етики. Добро і зло у професійній діяльності педагога. Моральний обов’язок педагога. Моральна відповідальність педагога. Педагогічна справедливість. Щастя як вища моральна цінність особистості педагога. Моральна самосвідомість особистості педагога. Сутність моральної самосвідомості особистості педагога. Честь і гідність педагога. Совість (сумління) педагога.

Тема 13. Моральні проблеми педагогічної діяльності

Роль і місце вчинку в моральній діяльності педагога. Співвідношення моральних цілей і засобів у педагогічній діяльності. Мотивація і наслідки моральної діяльності педагога. Педагог як суб’єкт моральних відносин. Особливості моральних відносин педагога. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Загальні поняття культури мовлення.
ТЕМА 2. Комунікативно-риторичні якості мовлення.
ТЕМА 3. Орфоепічна правильність українського мовлення.
ТЕМА 4. Засоби досягнення точності та чистоти українського мовлення.
ТЕМА 5. Граматична правильність українського мовлення.
ТЕМА 6. Логічність мовлення.
ТЕМА 7. Культура публічного монологічного мовлення.
ТЕМА 8. Культура діалогічного мовлення.
ТЕМА 9. Загальні засади педагогічної етики.
ТЕМА 10. Моральна свідомість особистості педагога.
ТЕМА 11. Основні категорії педагогічної етики.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

Денна форма навчання

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	**Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю:** - опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до практичних занять; - підготовка до проміжного контролю.	**42** 6 34 2	Опорний конспект лекцій, конспект інформації до практичних занять, письмові завдання.
2.	**Виконання індивідуальних завдань:** - створення презентації; - підготовка промови; - реферування наукових праць	**30** 10 10 10	 Презентація. Промова. Реферат.
	Разом	**72**	

Заочна форма навчання

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	**Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю:** - опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до практичних занять; - підготовка до проміжного контролю.	**78** 20 54 4	Опорний конспект лекцій, конспект інформації до практичних занять, письмові завдання.
2.	**Виконання індивідуальних завдань:** - створення презентації; - підготовка промови; - реферування наукових праць	**30** 10 10 10	 Презентація. Промова. Реферат.
	Разом	**108**	

Створення презентації

Підготувати і представити презентацію на нижчеподану тематику (позиція теми відповідає порядковому номеру студента в журналі академгрупи):

1. Тенденції розвитку сучасного спілкування.
2. Гендерні аспекти спілкування.

3. Основні закони спілкування.
4. Етичні погляди Т. Шевченка та можливість їх використання в навчально-виховному процесі.
5. Етичні погляди Г. С. Сковороди та можливість їх використання в їх використання в навчально-виховному процесі.
6. Етичні погляди Л. Українки та можливість їх використання їх використання в навчально-виховному процесі.
7. Етичні погляди І. Франка та можливість їх використання їх використання в навчально-виховному процесі.
8. Етичні погляди Л. Костенко та можливість їх використання їх використання в навчально-виховному процесі.
9. Щастя як вища моральна цінність особистості педагога.

Індивідуально-дослідне завдання

Підготуйте до виголошення промову на одну із запропонованих тем (10-12 хв.):

- Проблеми сучасного українського термінознавства.
- Красномовство у навчальному процесі.
- Риторика в сучасних засобах масової інформації.
- Моральні цінності у XXI столітті.
- Спільне та особливе в категоріях етики і педагогічної етики.
- Доброта як риса моральної поведінки фахівця
- Професіоналізм як моральна якість особистості.
- Характеристика професійних обов’язків сучасного педагога.
- Основні функції етики соціальної роботи.
- Моральні правила у професійній діяльності сучасного педагога.
- Совість як категорія професійної етики.
- Професійна честь та гідність педагога.
- Егоїзм і альтруїзм у фаховій діяльності.
- Емпатія та милосердя у фаховій діяльності.
- Чесність і правдивість у фаховій діяльності.

Вимоги до оформлення: текст повинен бути набраний на комп’ютері, обсяг – 5-10 сторінок, шрифт Times New Roman 14, параметри сторінки: зверху, знизу – 2,5, зліва – 3, справа – 1,5.

Промова має містити вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел.

Промова виголошується публічно українською мовою. Аналіз здійснюється викладачем і аудиторією

Реферат

Написати реферати на нижчеподані теми. Роботу виконати на аркушах формату А 4. Подати на перевірку в папці.

1. Мова і культура.
2. Проблеми сучасної мовної освіти.
3. Мовна норма як лінгвістична категорія.
4. Поняття «суржик» у лінгвістиці.

5. Чужомовні слова у мовленні педагога.
6. Особливості усного мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення.
7. Мовленнєвий етикет.
8. Види мовленнєвого етикету.
9. Логіка як метод переконання аудиторії. Закони логіки.
10. Основні види логічних помилок.
11. Історія публічної мови.
12. Родово-жанрова диференціація сучасної монологічної публічної мови.
13. Підготовка промови.
14. Структура професійної публічної промови.
15. Виголошення публічної промови.
16. Сутність і специфіка діалогічного мовлення.
17. Ділова бесіда як різновид професійної діалогічної мови.
18. Суперечка – основа професійної дискутивно-полемічної мови.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: семінарські заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання.

6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.

6.3. Форма підсумкового контролю: залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– стандартизовані тести;

– модульна контрольна робота (проводиться в письмовій формі, кожен варіант включає 3 питання, з них перше – тести, друге і третє – теоретичні, відповіді на які дають можливість всебічно оцінити рівень знань студента).

Зразок модульної контрольної роботи:

Варіант 1

І. Розв’язати тести:

Сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування у певний період розвитку мови і суспільства, називається:

а) мовною нормою;

б) діалектною нормою;

в) варіантністю норми;

г) сталою нормою.

Розрізняють такі мовні норми:

а) лексичні, словотвірні, фонетичні,

б) орфоепічні, орфографічні, акцентуаційні,

в) граматичні, стилістичні;

г) усі вищеназвані різновиди.

ІІ. Описати основні норми вимови голосних звуків в українській мові.

ІІІ. Схарактеризувати принцип педагогічного гуманізму.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні навчальних досягнень студентів:

Рівні навчальних досягнень	**100-бальна шкала**	**Критерії оцінювання навчальних досягнень**	
		Теоретична підготовка	**Практична підготовка**
		Студент	
Відмінний	**100…90**	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв’язання поставлених перед ним завдань
Достатній	**89….70**	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	**69…51**	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам’ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв’язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	**50…26**	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	**25…1**	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських (практичних), лабораторних заняттях оцінюються за шкалою від «0» до «5».

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання самостійної роботи та індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Реферат	5
Промова	5
Презентація	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Проміжний контроль з означеного курсу проводиться у вигляді модульної контрольної роботи. Відповідь на кожне питання оцінюється за 5-бальною шкалою, і на основі середнього арифметичного здійснюється виведення остаточної оцінки за нижчеподаною таблицею. Критеріями оцінювання є:

повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання підсумкового контролю.

Оцінку за семестр з дисципліни, що закривається заліком, слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7 та 0,3); при цьому *обов'язкової присутності* здобувачів вищої освіти *не передбачено*.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Для окремих тем застосовується комп'ютерна техніка з метою демонстрації презентацій, карт, слайдів.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення. Львів: Світ, 2006. 450 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
4. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект): Монографія, вид. 2. Львів: Видрук. у ЛДФЕІ, 2002. 232 с.
5. Васянович Г. П. Педагогічна етика. К: ВЦ «Академія», 2011. 248 с.
6. Вознюк Н. М. Етика: навч.посіб. К. : Центр навч.літ. 2008. 212 с.
7. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2003.
8. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. К.: Видавничий центр «Академія», 2007. 360 с.
9. Пентилюк М. І., Марунич І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 224 с.
10. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. К. : Либідь, 2013. 360 с.
11. Семеног О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
12. Степанчук Л. С. Мовний етикет педагога. Педагогічна майстерня: науково-методичний журнал. 2015. № 3. С. 8-10.
13. Українська мова. Енциклопедія. К., 2007.
14. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога: навч. посіб. К.: «Академвидав». 2012. 208 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Ботвина І. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови. К.: АртЕк, 1998. 190 с.
2. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові. К., 1984.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавничий центр «Академія», 2004. 336 с.
4. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія: Навч. посіб. К.: Вища шк., 1999. 206 с.
5. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ, 2017. 752 с.
6. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. К., 2010. 624 с.
7. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. К.: Вид-во Київського університету, 1970. 307 с.
8. Літературна норма і мовна практика / За ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин, 2013. 320 с.
9. Михайлова О. Г., Сидоренко О. Г., Сухопар В. Ф. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості. Х., 2000. 97 с.
10. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови. К: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
11. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.
12. Сучасна українська мова. Морфологія.: підручник / За ред. А. К. Мойсеєнка. К. : Знання, 2013. 524 с.
13. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник. К.: Алерта, 2010. 696 с.

10.3 Інтернет-ресурси

1. Український правопис. 2019. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf
2. Ізборник. URL: http://litopys.org.ua
3. Словники України on-line від Українського лінгвістичного порталу. URL: http://ulif.org.ua/ulp/dict_all/index.php
4. Етичний кодекс українського педагога. URL: http://myvchytel.dp.ua/index.php/uchytelska/55-etychnyi-kodeks-vchytelia